

11 PRÁVNÍ SLUŽBY V ČESKÉ REPUBLICE

11.1 POJEM PRÁVNÍ SLUŽBA

Člověk se občas ocitne v situaci, ve které si neví rady, a logicky se tak snaží najít pomoc. Pokud situaci zavinil nějaký právní problém, hledá pak pomoc u osoby, která mu může poskytnout **právní pomoc**. Této pomoci se pak v právní terminologii říká **právní služba**.

Osoby, které poskytují právní službu, mohou být **advokáti, notáři, patentoví zástupci, daňoví poradci, soudní exekutoři** apod. My se zde budeme zabývat pouze prvními dvěma, a to **advokáty a notáři**.

11.2 ADVOKÁTI

Advokátem je ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném **Českou advokátní komorou** (dále jen „Komora“). Ovšem Komora zapíše na základě písemné žádosti do seznamu advokátů jen toho, kdo je plně svéprávný, získal vysokoškolské vzdělání v oboru právo, kdo vykonával po dobu alespoň 3 let právní praxi jako advokátní koncipient, je bezúhonný atp., ale hlavně kdo složil advokátní zkoušku, kdo uhradil Komoře poplatek, který stanoví stavovský předpis, a kdo po splnění předchozích podmínek složil do rukou předsedy Komory předepsaný slib.

Advokát **vykonává advokacii** buď sám, nebo společně s jinými advokáty jako společník společnosti podle občanského zákoníku nebo v pracovním poměru k jinému advokátovi nebo ke společnosti (zaměstnaný advokát).

Co se týče **práv a povinností advokátů** je advokát povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta, řídit se jeho pokyny (pokud nejsou v rozporu s právním nebo stavovským předpisem), při výkonu advokacie je advokát povinen jednat čestně a svědomitě, je povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. Musí při výkonu advokacie postupovat tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního sboru.

Z **právních předpisů**, které upravují advokacii jako činnost, lze uvést Listinu základních práv a svobod (čl. 37 a čl. 40 odst. 3), zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, vyhlášku MS ČR č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif) a vyhlášku MS ČR č. 244/1996 Sb., obsahující advokátní kárný řád. Samozřejmě je třeba upozornit, že tyto předpisy byly již několikrát novelizovány, například zákon o advokacii byl novelizován zákonem č. 219/2009 Sb., zákonem č. 227/2009 Sb., zákonem č. 214/2011 Sb. a zákonem č. 258/2017 Sb.

Předpisy, které obsahují **ustanovení o právním zastoupení**, jsou zejména:

- občanský soudní řád,
- občanský zákoník,
- trestní řád.

Zákon č. 85/1996 Sb., **o advokacii** (ve znění pozdějších předpisů), stanoví tyto nejdůležitější formy právní pomoci ze strany advokátů (výčet je pouze demonstrativní):

- zastupování osob fyzických i právnických před soudy,
- obhajoba osob fyzických ve věcech trestních,
- sepisování listin,
- poskytování právních rad a zpracování právních rozborů,
- další formy právní pomoci.

Zastupování osob fyzických i právnických před soudy provádí advokát na základě plné moci udělené mu klientem (mandantem). Plnou moc udělenou advokátovi nelze omezit. Advokát se v rámci svého pověření může dát zastoupit jiným advokátem, klient i advokát mohou plnou moc též vypovědět. Jak již bylo řečeno výše, může advokát zastupovat svého klienta nejen ve vztahu k soudům, ale i ve vztahu k dalším fyzickým a právnickým osobám.

Obhajoba ve věcech trestních je však ve výlučné působnosti advokátů – zastoupení jinou osobou není v těchto případech přípustné. Tato výlučná činnost advokátů je upravena ústavními předpisy, především Listinou základních práv a svobod (čl. 40 odst. 3). Obhajobu v trestních věcech vykonávají advokáti také na základě plné moci, v případech „nutné obhajoby“ musí mít obviněný advokáta, pokud ho nemá, je mu přidělen soudem (obhajoba *ex officio*). Činnost advokáta v trestním řízení se netýká jen řízení před soudem (hlavní líčení), ale již v rámci přípravného řízení, které provádí vyšetřovatel Policie ČR pod dozorem státního zástupce. Obhájce má právo nahlížet do spisu, klást otázky svědkům, spoluobviněným, poškozeným, radit se s obviněným, nesmí však mu dávat pokyny, jak odpovídat na položené otázky. Může využívat opravné prostředky a podávat žádosti v zájmu svého klienta.

Sepisovat listiny, například různé smlouvy z oblasti občanského, obchodního, pracovního práva patří k častým úkonům advokáta. Listiny nemusí mít vždy povahu právních úkonů, může se jednat například o různá potvrzení apod.

Udělování různých porad spočívá v rozboru ustanovení konkrétních zákonů a dalších právních předpisů ve vztahu ke konkrétnímu případu. Ústní porada může být i doplněna expertizou určitého případu s možným uvedením několika vhodných alternativ zákonného postupu.

Výkon advokacie je **úplatný**. Výši odměn stanoví **advokátní tarif**, který je vydán ve formě vyhlášky Ministerstva spravedlnosti ČR (č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

11.3 NOTÁŘI

Postavení notářů je upraveno **zákonem č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti** (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů. Úkolem notářů je poskytovat právní službu, jejímž posláním je zejména **předcházet sporům**. Jde o **nestátní instituci**, neboť notář je **soukromá osoba**. Je však **státem jmenován a pověřen notářským úřadem**. Nepobírá – stejně jako advokát – od státu plat, ale má postavení **svobodného právníckého povolání**.

Notářem může být pouze fyzická osoba splňující předpoklady notářského řádu, tj. je plně svéprávná, získala vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studia v oboru právo, je bezúhonná, vykonávala alespoň pětiletou notářskou praxi a složila notářskou zkoušku.

Obsahem notářské činnosti je především sepisování veřejných listin o právních jednáních, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení a přijímání listin a peněz do notářské úschovy. Podle novely zákona č. 358/1992 Sb., tj. podle zákona č. 300/2013 Sb. může notář v souvislosti s notářskou činností udělovat právní porady a zastupovat v jednání s fyzickými a právníckými osobami a v řízení před orgány veřejné moci – před soudy jen v řízeních podle části páté občanského soudního řádu, ve věcech veřejných rejstříků a ve věcech podle zákona o zvláštních řízeních soudních s výjimkou:

- řízení o pozůstalosti, v němž vykonává činnost soudního komisaře,
- řízení ve věcech kapitálového trhu,
- řízení o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže,
- řízení o nahrazení souhlasu zástupce České advokátní komory k seznámení se s obsahem listin,
- řízení o plnění povinnosti z předběžného opatření Evropského soudu pro lidská práva,
- řízení o soudním prodeji zástavy,
- řízení ve věcech rodinně-právních, vyjma péče soudu o nezletilé a výkonu rozhodnutí ve věcech péče soudu o nezletilé.

Všichni notáři jsou sdruženi v **Notářské komoře**, což je samosprávný orgán, který reprezentuje a zastupuje notáře ve vztahu ke státním orgánům a k veřejnosti a hájí jejich zájmy.

Notář je sice **soukromá osoba**, je však státem jmenován a pověřen notářským úřadem. Odměny a náhrady notářům stanoví vyhláška č. 196/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.